

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

Persoonsgegevens

Datum

5 december 2023

Referentie

41048949

Bijlagen

1: Kamerbrief medezeggenschap

2: Afspraken motie
vergoedingen en
crisisbesluitvorming

Versterking medezeggenschap hoger onderwijs

Aanleiding

Voor goede betrokkenheid van de medezeggenschap is het cruciaal dat randvoorwaarden, zoals waardering van het werk van de medezeggenschap en bijbehorende vergoeding, op orde zijn om hun belangrijk taak uit te kunnen voeren. Er is door de Tweede Kamer een vijftal moties ingediend met het verzoek om de medezeggenschap in het hoger onderwijs te versterken door afspraken te maken met koepels, medewerkers van instellingen, studentenorganisaties en sectorpartijen. Middels bijgevoegde brief informeert u de Kamer voor de begrotingsbehandeling over de uitvoering van deze vijf moties.

Geadviseerd besluit

- Bent u akkoord dat bijgevoegde brief naar de TK wordt verzonden?

Kernpunten

- De kernboodschap van de brief is dat sterke randvoorwaarden essentieel zijn voor een goed functioneren van de medezeggenschap, dat dit een doorlopende ontwikkeling is en dat de gemaakte afspraken een goede nieuwe stap zijn.
- In het slot van de brief spreekt u uw waardering uit voor de medezeggenschap, voor hun ondersteuning en ook voor alle bestuurders die inzetten op een sterke medezeggenschap.
- Afgelopen maanden zijn gesprekken gevoerd met een groot aantal partijen over de invulling van vijf moties (o.a. ISO, LSVb, UNL, VH, HBO-medezeggenschap, LOVUM, VMH, landelijk overleg ambtelijk secretarissen).
- De 5 ingediende moties betreffen samengevat (op volgorde van behandeling in de brief):
 1. Richtlijnen over scholing, ondersteuning en communicatie (Van Meenen/ Van der Laan);
 2. Uitgangspunten voor betrekken medezeggenschap bij crisisbesluitvorming (Westerveld);
 3. Wegnemen van obstakels voor aanbieden van collegegeldvrij besturen (De Hoop/ Westerveld);
 4. Continueren van instemmingsrecht van de medezeggenschap op de studievoorschotmiddelen vanaf 2025 (Westerveld en Van der Laan).
 5. Richtlijnen over vergoedingen voor leden medezeggenschap (Westerveld/ De Hoop);
- Over motie 1 t/m 4 zijn afspraken gemaakt tussen verschillende partijen.
- M.b.t. motie 5 over richtlijnen over vergoedingen voor leden van de medezeggenschap hebben de partijen geen overeenstemming bereikt.

Toelichting

- Ten aanzien van de motie over richtlijnen voor vergoedingen geeft u aan dat u betreurt dat de partijen geen overeenstemming hebben kunnen bereiken over vergoedingen voor de medezeggenschapsgrema.
- U geeft daarbij aan dat de gesprekken hierover in 2024 worden voortgezet en afgerond.
- U geeft ook aan dat u bereid bent 3,1 miljoen euro per jaar extra te besteden voor de jaren 2024-2027 (bovenop de eerdere 11,5 mln. euro) in de medezeggenschap te investeren. € 0,4 miljoen hiervan zal ingezet worden voor een landelijke campagne animo voor de medezeggenschap. De overige € 12 miljoen komen ter besteding van instellingen voor het verder versterken van medezeggenschap, indien er afspraken komen over vergoedingen voor alle medezeggenschapsgrema.
- Voor motie 1 t/m 4 is met alle partijen gewerkt aan:
 - Afspraken over scholing, ondersteuning en communicatie (bijlage 2):
 - O.a. over de ondersteuning bij een gedegen overdracht, besteding scholingsbudget, werving nieuwe leden, verkiezingen en de aanlevering van vergaderstukken.
 - Afspraken over betrokkenheid van medezeggenschap bij crisisbesluitvorming (bijlage 2), op hoofdlijnen:
 - Bestuur moet snel kunnen handelen, maar de medezeggenschap wordt waar mogelijk meteen betrokken, anders bij het volgende vergadermoment.
 - Verkiezingen vinden doorgang, anders in overleg met de medezeggenschap zo snel mogelijk.
 - Afspraken over de betrokkenheid van de medezeggenschap bij de studievoorschotmiddelen (bijlage 1, p8):
 - De middelen die in het kader van de Kwaliteitsafspraken tot en met 2024 reeds aan het hoger onderwijs ter beschikking zijn gesteld, komen vanaf 2025 door toevoeging aan de lumpsum structureel ter beschikking komen van de instellingen. U geeft aan dat het wetsvoorstel dat hiertoe strekt is ingediend bij de Kamer.
 - Studievoorschotmiddelen worden onderdeel van de hoofdlijnen van de begroting, waarop de medezeggenschap instemmingsrecht heeft.
 - De bestaande handreiking wordt hiertoe aangepast.
 - De betrokkenheid van de medezeggenschap blijft hierdoor gewaarborgd.
 - Uitvraag naar obstakels van collegegeldvrij besturen (bijlage 1, p7)
 - Obstakels zijn onder andere: dat niet-EU-studenten hier geen gebruik van kunnen maken, dat er niet altijd animo voor lijkt te zijn en dat medezeggenschappers ook de binding met de opleiding moeten houden door colleges te volgen.
 - U roept in de brief instellingen op om collegegeldvrij besturen aan te bieden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

-

nota

TER VOORBEREIDING

Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

Persoonsgegevens

Datum

04 april 2023

Referentie

37774753

Bijlagen

1

Medezeggenschap: moties over richtlijnen en
betrokkenheid kwaliteitsafspraken

Aanleiding

Er ligt een viertal moties op het terrein van medezeggenschap (MZ) die u oproepen om samen met het veld te komen tot (samengevat):

1. Richtlijnen over vergoedingen voor leden medezeggenschap.
2. Richtlijnen over scholing, ondersteuning en communicatie.
3. Uitgangspunten voor betrekken medezeggenschap betrekken bij crisisbesluitvorming.
4. Het wegnemen van obstakels voor het aanbieden van collegegeldvrij besturen.

Daarnaast er ligt een motie Vd Laan/Westerveld over betrokkenheid van medezeggenschap op de studievoorschotmiddelen vanaf 2025. Met deze nota ten behoeve van verdere bespreking in de Beleidsstaf op 11 april, informeren wij u over de voortgang van de afhandeling van deze moties en leggen wij u een aantal bespreekpunten voor. Dit mede met het oog op het informeren van de Tweede Kamer per brief over deze moties in Q2 2023.

Samenvatting procesverloop

- Ambtelijk zijn er de afgelopen maanden gesprekken gevoerd met groot aantal partijen over de afhandeling van de 4 moties (o.a ISO, LSVb, UNL, VH, HBO-medezeggenschap, LOVUM/VMH, landelijk overleg ambtelijk secretarissen).
- Bij alle betrokken partijen is er ambtelijk de wil en de wens om te komen tot het vastleggen van richtlijnen. Het is nog niet duidelijk hoe VH en UNL bestuurlijk op de voorstellen reageren. De voorstellen liggen op resp. 11 en 14 april voor in bestuurlijk gremia van VH en UNL.
- Het vastleggen van richtlijnen zal vooral ook ten goede komen aan decentrale medezeggenschap en opleidingscommissies.
- Ambtelijk is ingestoken op een afspraak die tussen de betrokken partijen tot stand moet komen waarbij OCW een faciliterende/regie rol heeft.
- Een punt van aandacht in gesprekken is de verhouding tot bestaande afspraken (bijv. vastgelegd bij kwaliteitsafspraken en in CAO).
- De WHW is in de kern duidelijk over de aanspraken die MZ heeft op ondersteuning. Maar de concrete uitwerking hiervan verschilt sterk per instelling. Daarom is met alle partijen gewerkt aan een overzicht van kan worden verstaan onder scholing, ondersteuning en communicatie en minimum afspraken die MZ kan maken.

- Grootste discussiepunt met de partijen is de motie over richtlijnen voor vergoedingen voor leden medezeggenschap.

Bespreekpunten Beleidsstaf 11 april

In het vervolg van deze nota wordt per motie de huidige stand van zaken geschetst en een voorstel gegeven voor de hoofdlijn van de Kamerbrief. Wij hebben nog een aantal punten die we graag met u willen bespreken:

1. Deelt u de uitgangspunten en richting waarin de betrokken partijen invulling willen geven aan de vier moties (zie nader hieronder en de bijlage).
2. Deelt u de hoofdlijnen van de Kamerbrief? Heeft u nog specifieke aandachtspunten die u ons wilt meegeven bij opstellen?
3. UNL, VH, ISO en LSVb hebben verzocht om een Bestuurlijk Overleg over de afhandeling van de 4 moties. Bent u hier mee akkoord?
 - Ambtelijk advies is hiermee akkoord te gaan. Een BO draagt bij aan het bestuurlijk commitment van alle partijen op deze afspraken én het geeft u de gelegenheid om de voor u belangrijke punten te markeren.
4. Bent u akkoord met de insteek voor het volgende overleg over de motie vd Laan/Westerveld over betrokkenheid MZ bij studievoorschotmiddelen na 2025?

Hieronder vindt u een beschrijving van de bevindingen en uitkomsten tot nu toe, in de bijlage van deze nota zijn de richtlijnen in de huidige vorm te vinden.

Motie 1: richtlijnen voor vergoedingen

Westerveld/De Hoop: verzoekt de regering om samen met de studentenorganisaties en de koepels van de instellingen landelijke richtlijnen op te stellen voor de vergoedingen voor de leden van de medezeggenschap uit het studentenondersteuningsfonds.

Constateringen:

- Geen uniformiteit in vergoedingen tussen instellingen.
- Verschillende potjes: profileringsfonds (studentenondersteuningsfonds), vacatiegelden, etc.
- Rechten en plichten medezeggenschap opgenomen in WHW. Praktische vertaalslag op instellingen mist.
- Bij de kwaliteitsafspraken zijn afspraken gemaakt over uurbesteding (minimaal 8 uur grote instellingen, minimaal 4 uur kleine instellingen) van de centrale medezeggenschap. Er zijn geen afspraken gemaakt voor decentrale raden en opleidingscommissies (OC's).

Uitgangspunten:

-
Strategie	Percentage
Onderhandeling	48%
Directe aanpak	22%
Indirecte aanpak	18%
Mediatie	10%
Andere strategieën	2%

- Van de medezeggenschap wordt verwacht dat zij instellingsbegrotingen begrijpen en op de hoogte zijn van complexe processen en regelgeving. Voor het functioneren van de medezeggenschap is het volgen van **scholing** daarom essentieel.
- **Communicatie** over en zichtbaarheid van de medezeggenschap zijn belangrijk voor een goed functionerende medezeggenschap binnen instellingen.

Richtlijnen:

- Binnen instellingen moet aantoonbaar gesprek plaatsvinden tussen de medezeggenschap en het bestuur over de manier waarop er invulling wordt gegeven aan de wettelijke bepalingen inzake voorzieningen voor de vervulling van de taak van medezeggenschap.
- Voor scholing, ondersteuning en communicatie zijn richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen krijgen vorm in lijsten per onderwerp, waarover medezeggenschap en bestuur afspraken dienen te maken.

Motie 3: uitgangspunten crisisbesluitvorming

Westerveld: verzoekt de regering om met de vertegenwoordigers van de medezeggenschappers, de studentenorganisaties en de koepels van de instellingen uitgangspunten op te stellen over de wijze waarop de medezeggenschap betrokken dient te worden bij crisisbesluitvorming.

Constateringen:

- Tijdens en na corona zijn al afspraken gemaakt voor de betrekking van de medezeggenschap in een eventuele volgende golf. Op instellingen zijn hier ook draaiboeken voor gemaakt.
- Deze eerdere afspraken vormen het uitgangspunt voor het betrekken van de medezeggenschap in crisisbesluitvorming in bredere zin.

Uitgangspunten:

- De medezeggenschap wordt waar mogelijk betrokken, maar alle partijen realiseren zich dat dit misschien niet altijd mogelijk is.
- Als dit door uitzonderlijke omstandigheden niet kan op het moment zelf, dan gebeurt dit later.
 - Maximaal 6 maanden later is het uitgangspunt
- De informatievoorziening loopt altijd zo veel mogelijk door, ook als actieve betrokkenheid niet mogelijk is.
- Verkiezingen gaan in principe door.
 - Kunnen beperkt uitgesteld worden, naar redelijkheid

Motie 4: obstakels voor aanbieden collegegeldvrij besturen

De Hoop/Westerveld: verzoekt de regering in gesprek te treden met instellingen die momenteel deze optie niet bieden om te onderzoeken welke redenen hieraan ten grondslag liggen en mogelijke obstakels hiertoe weg te halen.

Constateringen:

- Wanneer niet gekozen is voor collegegeldvrij besturen, geeft het merendeel van de bestuurders aan dat zij niet vinden dat studenten moeten stoppen met studeren als ze in een bestuur zitten. Een deel van de studenten geeft ook aan dat zij nog graag (een aantal) vakken willen volgen.
- Overige redenen van bestuurders om collegegeldvrij besturen niet aan te bieden zijn:
 - Geen berichten bij bestuurders dat studenten dit willen en ze sturen hier niet proactief op. Het niet-aanbieden wordt (vaak) afgestemd met de medezeggenschapsraad.
 - Studenten hebben voldoende beloningen voor de functie (bv. krijgen al andere tegemoetkoming, staat goed op het cv); dit is niet aanvullend nodig.
 - De meerderheid van studenten volgt wel nog onderwijs/tentamens in het jaar dat zij de functie bekleden
 - Instellingen willen ook dat niet-EU studenten in de medezeggenschap gaan en die moeten minimaal de helft van hun studiepunten halen om hun verblijfsvergunning te verlengen, medezeggenschap is hier geen uitzonderingsgrond voor. Voor hen is het dan minder aantrekkelijk.
 - Het is administratief tijdrovend om ingeschreven studenten buiten te sluiten van onderwijs, die tijd kan beter vóór het onderwijs ingezet worden.
 - Instellingen willen dat bestuurders en in het bijzonder medezeggenschappers binding houden met hun medestudenten in het onderwijs, zij willen daarom dat studenten vakken volgen.
 - Het is financieel niet aantrekkelijk, voorzieningen worden nog steeds gebruikt door studenten
 - Binnen de instelling wordt hier in een later stadium aan begonnen
 - Het geeft een verkeerde prikkel om de functie te vervullen.

Hoofdlijn/ opbouw Kamerbrief

- Voor goed functionerend en kwalitatief hoogwaardig hoger onderwijs is het noodzakelijk dat de driehoek van zeggenschap, toezicht en medezeggenschap goed in balans is.
- Het is belangrijk dat bestuurders, medewerkers, docenten én studenten samen werken aan een goed onderwijs- en onderzoeksklimaat binnen hun instellingen.
- De medezeggenschap heeft een belangrijke rol binnen instellingen, zowel adviserend, besluitvormend als agenderend op actuele onderwerpen en ontwikkelingen binnen (en buiten) de instelling.
- Door de invoering van de Wet versterking bestuurskracht (2017) zijn opleidingscommissies formeel een medezeggenschapsorgaan geworden en zijn (en worden) er bij de medezeggenschap meer taken en instemming- en adviesrechten neergelegd.
- Om de belangrijke rol van de medezeggenschap, in het bijzonder de opleidingscommissies, te onderstrepen investeert OCW in de periode 2022-2025 € 11,5 miljoen extra in de medezeggenschap.
- Vanuit de TK is met een aantal moties aandacht gevraagd voor (beter) vastleggen van zaken waarop MZ aanspraak kan maken.

- Met alle MZ partijen is hierover gesproken en de noodzaak en urgentie om te komen tot betere en voor MZ ook afdwingbare afspraken/normen/ richtlijnen wordt breed gedeeld. Dat vind ik positief.
- Met de afspraken/richtlijnen op thema's zoals scholing, ondersteuning, communicatie en vergoeding is voor alle leden van MZ duidelijker waarop zij aanspraak kunnen maken. Hierop kunnen bestuurders ook worden aangesproken.
- Dit is met name ook winst voor de decentrale medezeggenschap en de opleidingscommissies. Voor hen zijn tot op heden nog geen richtlijnen vastgesteld. Dat doen we nu wel en dat is – met dank aan alle betrokkenen – een grote stap voorwaarts.
- Optie: in Kamerbrief ook nog ingaan op versterken medezeggenschap langs andere lijnen zoals campagne voor verkiezingen.
- Optie: ook meenemen van een (korte) stand van zaken over de motie medezeggenschap kwaliteitsgelden.

Vervolgproces vaststellen richtlijnen en Kamerbrief motie 1-4

Het vervolgproces:

- Week 15: bestuurlijke afstemming OCW, VH, UNL
- Week 16: ambtelijk overleg – aanpassing richtlijnen n.a.v. bestuurlijke afstemming
- Week 17-18 (reces): schrijven/afstemmen eerste versie Kamerbrief
- Week 19: conceptbrief door de lijn en in eerste tas MOCW
- Week 20-21: (nog te plannen) bestuurlijk overleg
- Week 21: afronden brief, uiterlijk week 22 naar de TK

Motie Van der Laan/Westerveld inzake de betrokkenheid van de medezeggenschap op de studievoorschotmiddelen vanaf 2025

Met de motie Van der Laan/Westerveld is de regering verzocht het instemmingsrecht van de medezeggenschap op de studievoorschotmiddelen vanaf 2025 te continueren.

In het Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap is opgenomen dat deze middelen vanaf 2025, door toevoeging aan de lumpsum, ter beschikking komen aan de instellingen. Tevens is afgesproken dat de blijvende betrokkenheid van de medezeggenschap op de besteding wordt gewaarborgd; de specifieke wijze waarop in nader overleg tussen OCW en UNL, VH, ISO en LSVb. Daarbij is opgenomen dat hierbij zoveel als mogelijk wordt aangesloten bij de mate van betrokkenheid ten aanzien van de Kwaliteitsafspraken (KA).

U heeft opgemerkt dat u goed op de hoogte blijft over de voortgang in de borging van de medezeggenschap in deze.

Eind februari heeft eerste overleg plaatsgevonden. Door koepels en studentenorganisaties worden de positieve gevolgen van de KA erkend, te weten het op gang brengen van het gesprek over kwaliteit van onderwijs en verbeterde communicatie tussen centrale en decentrale medezeggenschap.

Uitkomst van dit overleg:

Studentenorganisatie zitten op lijn dat zij de KA zelf, en de wijze van betrokkenheid op de middelen willen behouden. Koepels zitten op lijn dat zij de studievoorschotmiddelen onder de hoofdlijn van de begroting 'onderwijsinvesteringen' willen laten komen (waarmee het wettelijke instemmingsrecht is geborgd).

Insteek volgende overleg:

Gelet op deze uitkomsten, maar (ook) op hetgeen recent door u is besproken met de studentenorganisaties over dit onderdeel van het Bestuursakkoord, zal in het volgende gesprek de navolgende lijn worden gehanteerd:

- De studievoorschotmiddelen worden onderdeel van de hoofdlijnen van de begroting.
- In de 'bekostigingsspreadsheet' – welke ten behoeve van de instellingen wordt opgesteld door OCW – wordt (jaarlijks) voor elke instelling het bedrag opgenomen dat de instelling ontvangt aan studievoorschotmiddelen.
- Alle instellingen wordt gevraagd om eind 2024 de 'eindstand' op te maken: waaraan worden de KA middelen besteed, welke middelen zitten 'vast' (bijv. vaste contracten) en welke middelen zijn 'vrij te besteden' (of: wanneer komen deze vrij).
- Op deze manier is voor instellingen en medezeggenschap zichtbaar wat het bedrag is aan studievoorschotmiddelen, welk deel daarvan 'vast' zit en welk deel daarvan 'vrij' is.
- Op dit 'vrije' deel kan de medezeggenschap het instemmingsrecht uitoefenen op de besteding.